Total Pages : 8

K-1118

M.A. (Previous) Final Examination, 2022

संस्कृत

(काव्य)

[Paper : Fifth]

Time Allowed : Three Hours

Maximum Marks : 100

Minimum Passing Marks : 33

निर्देशः - सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

इकाई-प्रथम

1.(अ) अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सप्रसङ्ग व्याख्या कार्या - [15]

(क) जातं वंशे भुवनविदिते पुष्करावर्तकानां
जानामि त्वां प्रकृतिपुरुषं कामरूपं मघोनः।
तेनार्धित्वं त्वयि विधिवशाद् दूरबन्धुर्गतोऽहं -
याञ्ञा मोघा परमधिगुणे नाधमे लब्धकामा।।

(ख) वक्रः पन्थाः यदपि भवतः प्रस्थितस्योतराशां
सौधोत्सङ्गप्रणयविमुखो मास्मभूरुज्जयिन्याः।
विद्युद्दामस्फुरितचकितैस्तत्र पौराङ्गनानां
लोलापाङ्गैर्यदि न रमसे लोचनैर्वञ्चितोऽसि।।

(ग) तस्याःकिञ्चत्करधृतमिव प्राप्तवानीरशाखं
नीत्वा नीलं सलिलवसनं मुक्तरोधी नितम्बम्।
प्रस्थानं ते कथमति सखे! लम्बमानस्य भावि
ज्ञातास्वादो विवृत जघनांकी विहातुं समर्थः।।

(घ) शब्दायन्ते मधुरमनिलैःकीचकाःपूर्यमाणाः
संसक्ताभिस्त्रिपुरविजयो गीयते किन्नरीभिः।
निर्ह्रादस्ते मुरजइवचेत्कन्दरेषुध्वनिःस्यात्
सङ्गीतार्धोननु पशुपतेस्तत्र भावी समग्रः।।

(ब) मेघदूतस्य स्वसंस्कृतेन समीक्षा कार्या। [10]

अथवा

रामगिरिरलकापर्यन्तं मेघमार्गं वर्णयन्तु।

इकाई-द्वितीय

2.(अ) अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सप्रसङ्ग व्याख्या कार्याः - [20]

(क) शून्यम पुत्रस्य गृहं चिरशून्यं
नास्ति यस्य सन्मित्रम्।
मूर्खस्य दिशः शून्या
सर्व शून्यं दरिदस्य।।

(ख) कि त्वंपदैर्मम पदानि विशेषयन्ती
व्यालीव यासि पतगेन्द्रभयाभिभूता।
वेगादहं प्रविस्तृतः पवनः निरुन्ध्यां
त्वन्निग्रहे तु वरमात्रि! न मे प्रयत्नः।।

(ग) उत्कण्ठितस्य हृदयानुगुणा वयस्या
सङ्केतके चिरयति प्रवरो विनोदः।
संस्थापना प्रियतमा विरहातुराणां
रक्तस्य रागपरिवृद्धिकरः प्रमोदः।।

(घ) येन ते भवनं भित्वा न्यासापहरणं कृतम।
सोऽहं कृतमहापापस्त्वामेव शरणं गतः।।

(ब) मृच्छकटिकस्य कथा संक्षेपेण लेख्या। [10]

अथवा

मृच्छकटिक प्रकरणस्य रस नायकादिविचारः क्रियताम्।

इकाई-तृतीय

3. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः श्लोकयोः सप्रसङ्ग व्याख्या कार्याः - [20]

(क) अधीतिबोधाचरणप्रचारणै
दशीश्चतस्त्रः प्रणयन्नुपाधिभिः।
चतुर्दशत्वं कृतवान्कुतःस्वयं
नवधि विद्यासु चतुर्दशस्वयम्।।

(ख) अदस्तदाकर्णि फलाढयजीवितं
दृशोर्द्वयं नस्तदवीक्षि चाऽफलम्।
इति स्म चक्षुः श्रवसां प्रियानले
स्तुवन्ति निन्दन्तिहृदातदाऽऽत्मनः।।

(ग) कथाप्रसङ्गेषु मिथः सखीमुखा
तृणेऽपि तन्व्या नलनामनिश्रुते।

द्रुतं विधूयान्यद्मूयताऽनया

मुदा तदाकर्णनसज्जकर्णया।।

(घ) महीयसः पङ्कजमण्डलस्य

यश्चलेन गौरस्यचमेचकस्य च।

नलेन मेने सलिले निलीनयोस्त्विषं

विमुञ्चन्विधुकाल कय्योः।।

इकाई-चतुर्थ

4. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोपदेया व्याख्या कार्या - [15]

(क) औत्सुक्येन कृतत्वरा सहभुवा व्यावर्तमानाद्विया

तेस्तैर्बन्धुवधूजनस्य वचनैर्नीताभिमुख्यं पुनः।

दृष्टवाग्रे वरमातसाध्वसरसागौरी नवे सङ्गमे

संरोहत्पुलका हरेण हसताश्लिष्टाशिवायऽस्तुवः।।

(ख) विश्रान्तविग्रहकथो रतिमाञ्जनस्य

चितेवसिन्प्रियवसन्तक एव साक्षात्।

पर्यत्सुको निजमहोत्सवदर्शनाय

वत्सेश्वरः कुसुमचाप इवापूयुपैति।।

(ग) वाणाःपञ्च मनोभवस्यनियतास्तेषामसंख्योजनः।

प्रायोऽस्मद्विध एव लक्ष्य इतियल्लेकि प्रसिद्धि गतम्।

दृष्टं तत्त्वयिविप्रतीपमधुनायस्मादृसंख्यैरयं

विद्धंःकामिजनः शरैरशरणोनीतस्त्वयापञ्चताम।।

(घ) सव्याजैः शपथैः प्रियेणवचसा चितानुवत्याधिकं

वैलक्ष्येण परेण पादपतनैर्वाकयैः सखीनां मुहुः।

प्रत्यापत्तिमुपागता न हि तथा देवी रुदत्यायथा।

प्रक्षाल्येव तयैव वाष्पसलिलैः कोपोऽपनीतः स्वयम्।।

इकाई–पञ्चम

5. नैषधीयचरित वैशिष्टयं श्रीहर्षस्य वैदुव्यञ्च निरूपणीयम्। [10]

अथवा

महाकाव्यस्य प्रथमसर्ग कथासारांशो लेख्यः।

----x----